

KONFEDERACJA TATRZAŃSKA

PATRON SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 5 W NOWYM TARGU

Materiały dla uczniów

Konfederacja Tatrzańska to organizacja ruchu oporu działająca w czasie II wojny światowej na Podhalu. Została założona w **maju 1941r.** W szczytowym okresie należało do niej około 400 członków. Teren jej działania to podhalańskie wsie, a szczególnie Nowy Targ oraz wieś Waksmund.

ruch oporu – działania Polaków podejmowane przeciwko Niemcom.

ZAŁOŻYCIELE:

- **Augustyn Suski** – naczelnik (stał na czele) Konfederacji Tatrzańskiej, poeta, pochodził z Szaflar, pseudonim Stefan Brus;

II wojna światowa – największy konflikt zbrojny w dziejach świata. Przyczyną rozpętania wojny przez Niemców było dążenie ich przywódcy, Adolfa Hitlera, do zajęcia całej Europy. II wojna światowa rozpoczęła się 1 września 1939 roku atakiem Niemiec na Polskę, a zakończyła się 8 maja 1945 roku. Przez ten czas nasz kraj był okupowany (Polską rządili wrogowie).

okupant – państwo niemieckie, które przemocą zajęło terytorium Polski.

- **Jadwiga Apostoł** – nauczycielka, mieszkała w Nowym Targu przy ulicy Królowej Jadwigi (teren dzisiejszej galerii Buy&Fly), autorka słów góralskiej pastorałki „Wsyndy śniega nasuło...”, pseudonim Barbara Spytowska;

pseudonim – imię i nazwisko zmyślone, używane zamiast prawdziwego.

- **Tadeusz Popek** – student filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, przyjechał na Podhale spod Krakowa, pseudonim Wacław Tatar.

Tekst ślubowania konfederatów

W obliczu Boga Wszechmogącego i Jego Matki, Polskiej Korony Królowej, Tobie Polsko, Ojczyzno moja, o moc swoją z wrogiem walcząca teraz i o wyzwolenie, ślubuję służbę i wierność aż do ostatniej w sercu kropli krwi. A że nie zdradzę i – jako członek Konfederacji Tatrzańskiej – praw jej bojowych i tajemnic dochowam, braciom swoim w walce o Polskę wszystkie swe siły oddam, Ty mi dopomóż Boże!

CELE:

1. Zjednoczenie wszystkich Polaków – patriotów.
2. Walka z Niemcami o wolną, niepodległą Ojczyznę.

3. Wydawanie prasy podziemnej.
4. Przeciwstawienie się krzeptowszczyźnie.

Augustyn Suski, naczelnik Konfederacji Tatrzańskiej, tak ocenił współpracującego z Niemcami Waława Krzeptowskiego i jego kompanów:

Stwór nierogaty podszył się pod miano górala i zapewnił Niemców, że wszyscy górale tak jak on wyrzekają się Polski. Zorganizował pielgrzymki górali, którzy na kolanach wyszywanymi cuchami zamiatając podłogę pełzali u nóg szwabskiego gubernatora. U nóg przedstawiciela tych, co miliony naszych w zwierzęcy sposób wymordowali. Co miliony Polaków katują i głodzą po obozach, więzieniach i miejscach przymusowych robót. Nasze rycerskie, chochołowskie nuty zhańbione i sponiewierane. A zdrajcy biorą za pomordowanych judaszowskie srebrniki, domy i majątki, za najszlachetniejszych ludzi, Polaków, którzy swą śmierć krzyżową już ponieśli albo w męce na nią czekają. Serce w piersi zamiera i krew w żyłach zastyga na myśl o takiej potworności.

patriota – człowiek kochający Ojczyznę.

niepodległa – niepodlegająca innemu państwu, sama decydująca o sobie.

prasa podziemna – gazety wydawane w tajemnicy przed Niemcami.

krzeptowszczyzna – zdradziecka postawa górali (jednym z nich był Waław Krzeptowski, od nazwiska którego pochodzi krzeptowszczyzna), którzy współpracowali z Niemcami. Poparli oni akcję goralenvolk. Prowadzona była ona na Podhalu przez Niemców, którzy chcieli, by górale wyparli się Polski.

DZIAŁANIA:

- Zorganizowanie oddziału zbrojnego pod nazwą Dywizja Górska. Terenem jej działania były Gorce, głównie okolice Turbacza.

**mjr Edward Gott-Getyński (pseudonim Sosnkowski)
-dowódca Dywizji Górskiej**

- Przeprowadzanie akcji sabotażowych, polegających na przykład na niszczeniu ważnych dla Niemców dokumentów, złym wykonywaniu obowiązków po to, by zaszkodzić Niemcom.
- Wydawanie ulotek i gazetki „Na Placówce” w ilości około 100 egzemplarzy. Zawarte w niej artykuły miały na celu:
 - budzenie ducha walki górali o wolną Polskę i umacnianie wiary w zwycięstwo;
 - przekazywanie informacji o walkach Wojsk Polskich na zachodzie Europy i rychłej przegranej Hitlera;
 - piętnowanie krzeptowszczyzny.

sabotaż – świadome działania Polaków przeciwko Niemcom.

Wydając gazetkę, członkowie konfederacji mieli do dyspozycji 2 radia, maszynę do pisania i powielacz.

Przykłady tekstów znajdujących się w gazetce „Na Placówce”

Góralu, oddawaj Niemcom swe plony tylko wtedy, kiedy nie można już wybrnąć inaczej. W ogóle jak najwięcej zwlekaj i wykręcaj się, oddawaj jak najmniej i jak najpóźniej. Przesyłaj żywność krewnym i znajomym do miast, wspieraj potrzebujących. Lepiej żeby zjadł Polak nawet za darmo niż żeby zeżał Szwab za dziadowską opłatą.

Niemieckie zarządzenie o obowiązku oddawania futer i kozuchów oraz nart zostało zbojkotowane, zlekceważone przez ogół Podhalan. Wielu z nich pochowało narty, inni woleli nawet je porąbać i spalić, byle nie dać wrogowi. W mieście ktoś dowcipny wywiesił taki plakat. Żołnierz Wehrmachtu w damskim lisim kołnierzu i na nartach mówi: „Teraz na pewno zwyciężymy”.

Konfederacja Tatrzańska zbiera pieniądze potrzebne do wydawania gazety „Na Placówce”. Wpłacane sumy należy traktować nie jako jałmużnę, lecz jako część tego, co ojczyźnie od każdego jej syna się należy. Każda składka będzie potwierdzona w naszej gazetce pod pseudonimem wybranym przez wpłacającego.

Zasady konspiracji stosowane przez Konfederację Tatrzańską

1. Członkami konspiracji mogły być tylko sprawdzone, pewne osoby, potrafiące dochować tajemnicy.
2. Powinny one odznaczać się mocnym charakterem, rozumną odwagą, sprytem i opanowaniem.
3. Konspiratorzy działali pod pseudonimem.
4. Konfederat ważne dokumenty przechowywał w specjalnie przygotowanym schowku.
5. Uczestnik konspiracji był przygotowany na wypadek aresztowania. Musiał zachować spokój, pewność siebie i dochować tajemnicy.
6. Konfederaci spotykali się w miejscach nie budzących żadnych podejrzeń (park, ruchliwa ulica, kościół w niedzielę).
7. Konspiratorzy rozmawiali ze sobą przy użyciu ustalonych, zaszyfrowanych słów, haseł.
8. W jednym miejscu nie mogło się spotkać więcej niż 5 członków Konfederacji Tatrzańskiej.
9. Co pewien czas zmieniano miejsce i sposób kontaktowania się.
10. Konspiracyjną gazetkę i ulotki rozprowadzali ludzie bez charakterystycznej cechy wyglądu (okulary, łysina, kalectwo).

KONIEC ORGANIZACJI

Konfederacja Tatrzańska szybko została rozpracowana przez gestapo. Niemcom pomogli w tym konfidenci. Wielu członków konfederacji zostało aresztowanych w styczniu i lutym 1942 roku.

Augustyn Suski – aresztowany końcem stycznia 1942 roku. Był bity i męczony ze szczególnym okrucieństwem w niemieckim więzieniu Palace, w Zakopanem. Zginął w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu w maju 1942 roku.

Jadwiga Apostol – na początku uniknęła aresztowania dzięki temu, że została wcześniej ostrzeżona. Musiała ukrywać się przez pół roku. W sierpniu 1942 roku Niemcy aresztowali ją razem z Tadeuszem Popkiem. Z zakopiańskiego więzienia przewieziono ją do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Przeżyła ten ciężki czas. Zmarła w 1990 roku, mając 77 lat.

Tadeusz Poppek – uwięziony w Zakopanem, w Palace. 2 lutego 1942 roku udało mu się stamtąd uciec. Zanim dotarł do domu jednego z członków Konfederacji Tatrzańskiej, odmroził ręce i nogi. W tym czasie gestapo wyznaczyło nagrodę za pomoc w schwytaniu Popka. Po zdradzie został ponownie aresztowany. Mimo bicia i tortur nie przekazał Niemcom żadnych informacji. 17 września 1942 roku rozstrzelano go na podwórku Palace.

gestapo – policja niemiecka.

konfident – Polak donoszący Niemcom.

obóz koncentracyjny – miejsce zagłady, w którym Niemcy więzili wielu Polaków. Zmuszali ich do ciężkiej pracy, bili, torturowali, zabijali.